

1913 márc. 7

Képv. Napló, 1910—15, XVIII. 182. l.

Schuller Rezső erdélyi szász nemzetiségi képviselő felszólalása és vitája Pop Cs. István előző napi megállapításaival az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvényjavaslat általános tárgyalásakor¹

Schuller Rezső: T. képviselőház! (*Halljuk! Halljuk!*) Abban az ünnepélyes hangulatban, amelyben a t. képviselőház tegnap Tisza István gróf beszéde után volt, nem akartam a t. Házat foglalkoztatni azzal az aránylag kis ügyel — és az idő előrehaladottsága folytán talán nem is tehettem volna —, amelyben ma bátor vagyok felszólalni. Ma azonban mégis kérem, hogy legyen szabad azokra a támadásokra, amelyeket Pop-Csicsó t. képviselőtársam ellenünk szászok ellen emelt, pár szóval válaszolnom személyes kérdés címén, miután a t. képviselő úr az én nevemet is említette. (*Halljuk! Halljuk!*)

A t. képviselő úr a többek között azt mondta, hogy a szászok amikor bejöttek, a román testvérek földjét kapták, és a román testvérek az ő rabszolgáik lettek, tehát nem csoda, hogy a szászok gazdagabbak, műveltebbek és a többi.

T. képviselőház! Erre nézve mindenekelőtt megjegyzem, hogy mi nem a románok földjét kaptuk, hanem királyi földet (*Úgy van!*), és ez a királyi föld az akkori okmányok szerint desertum volt, tehát ezen a földön románok nem voltak. (*Úgy van!*) Ami a rabszolgaságot illeti, ebből mindössze annyi igaz, hogy a románok nem tartoznak azon három politikai nemzet közé, amely az erdélyi közjog szerint az erdélyi államot alkotta. De ha valaki ilyen történeti viszonyokat, amelyek az akkori jogrendnek és valószínűleg az akkori jogfelfogásnak is megfeleltek, arra használn fel, hogy a jelen korban gyűlöletet szítson, ez mindenestre azt bizonyítja, hogy az agitációnak az esz-közeiben bizony nem válogató. (*Igaz! Úgy van!*)

Ami speciálisan bennünket, szászokat illet, az a tényállás, hogy mi kézzel-lábbal védekeztünk az ellen, hogy a románok egyáltalában letelepedjenek a szász földön, tehát annyira nem akartuk őket rabszolgákká tenni. Ennek a védekezésnek azonban már II. József véget vetett, amikor ép[pen] a románok érdekében kimondta [a] koncivitást² a szász földön. Különben konstátálom, hogy mi soha másoknak verejtékéből nem gazdagodtunk, hanem azt a kevés holminkat, amink van, olyan tulajdonságok révén szereztük, amelyeket eddig mások is mindig elismertek: szorgalom, takarékoság és józanság révén. (*Igaz! Úgy van!*) És ha valakinek ezekből a tulajdonságokból szintén haszna volt, úgy elsősorban a románok azok, akiknek kultúrája és gazdasági fejlettsége sehol sem áll olyan magas fokon, mint ott, ahol velünk együtt lagnak, mert a mi demokratikus alapon nyugvó kultúránk, úgy látszik, legalkalmasabb volt arra, hogy az ő szintén demokratikus szervezetű társadalmukat fejlessze.

A tények tehát mindannak homlokegyenest ellenmondanak, amit Pop C. István képviselő úr mond.

Csak egyet vagyok bátor még megjegyezni, és ez az, hogy vannak ellentétek közöttünk és a románok közt, úgy, amint minden emberi dologban fennforognak ellentétek, azonban mi eddig mindig gondot fordítottunk arra, hogy ez az egymás közötti viszonyunk ne azért fajuljon ellenségeskedéssé. (*Élénk helyeslés.*) Tudomásom szerint számottevő román vezérférfiak egy ilyen jó viszonyra szintén súlyt fektetnek. Mindenesetre kijelentjük, hogy mi olyan útra, amely gyűlöletet szít, sem Pop Csicsó István képviselő urat, sem mást követni nem fogunk (*Élénk éljenzés és taps.*), mert ez a mi kulturális szokásainkkal ellentétben áll. (*Élénk éljenzés és taps. A szónokot számosan üdvözlük.*)

¹ Schuller Rezső a részletes vitában (l. u. ezen ülést, uo. 186. l.) javasolta, hogy a törvényjavaslat 2. §-át változtassák meg, „a választói életkort a magasabb értelmiségűek (4. §) huszonnegyedik életévük, a középcéltelmiségűek (5. §) huszonhatodik életévük, mások harmincadik életévük betöltésével” érjék el. — A javaslatot a Ház többsége elvetette. — A Ház még ugyanezen a napon részleteiben is elfogadta a törvényjavaslatot.

² II. Józsefnek az erdélyi szászok önkormányzatát megszüntető rendelete véget vetett annak a kiváltságuknak, hogy a Királyföldön csak szászok lakhassanak.